

kože, ali je bilo usnje. Nagnil se je s svojega visokega sedeža ter se nasmehnil z vsem širokim, rdečim obrazom.

»No, ali si napravil kupčijo?«

»Sem... saj sem ti poslal!«

Zgrabil je za vajeti tako trdo, da sta konja vzdignila glavi ter se ozrla.

»Kako... kaj poslal?«

»Šestdeset krajcarjev! Francko sem poslal!«

»Kam?«

»K tebi!«

Lica, že prej rdeča in svetla, so mu zažarela še močneje.

»Lažeš!«

»Ti lažeš!«

»Še enkrat reci, da si poslal, pa ti dam klofuto!«

»Ná, daj jo!«

Stopil sem k vozu, prav do sprednjega kolesa; Tone je zamahnil ter me je udaril v lice z vso široko dlanjo; nato je naglo pognal svoja konja ter se ni več ozrl po meni.

Šel sem v hišo počasi, s sklonjeno glavo, brez misli in pameti. Stopil sem v izbo, odprl omaro ter poiskal tisto okroglo škatlico. Škatlica je bila

prazna. Nato sem se napotil v kuhinjo, kjer je bila mati.

»Mati... kaj ne, saj ste poslali Tonetu tistih šestdeset krajcarjev?«

»Nisem jih!«

Takrat me je spreletel mraz, dasi je bilo vroče v kuhinji.

»Zakaj niste?«

»Saj se Tonetu nikamor ne mudi... s tem...«

Izgovorila ni do kraja; sedla je na klop in je sklonila glavo. V roki je držala cunjo za umivanje; tista roka je bila drobna in slabotna, že vsa zgrbljena in izmučena. Pogledala mi ni v oči, tudi me ni poklicala, ko sem šel.

Šel pa sem na polje, s polja v laz, iz laza v gozd, tjâ, kjer je tišina najtišja, kjer so bukve najtemnejše. Tam sem legel na tla, v vročici trepetajoč, ter sem skrtil obraz v vlažno nasteljo. — — —

To je bilo »tisto«, kar je bolelo sošolca Toneta. Natočil sem obema do roba.

»Trčiva!«

Ko sva trčila, sva se spogledala in sva se nasmehnila ter sva si bila bližja, nego v tistih časih, ko sva se podila in razkričavala za cerkvijo svetega Pavla.

PONOČNI SPOMINI.

Upihnil je svečo ter je odprl okno. Noč je bila topla in svetla, veter je pošumeval v kostanjih, globoko v dolini je tiho ugašalo mesto. V neznani radosti je iztegnil roke proti zvezdam.

»Moj Bog, koliko lepote! In vse to, vse to mojim očem!«

Kakor da je bila v tistem trenutku sama nebeška svetloba pljusnila v njegovo srce. Čutil se je popolnoma srečnega; brez pege je bilo življenje za njim, brez strahu, brez dvoma se je sijajno bóčila prihodnost pred njim. Kamorkoli, na desno, na levo, naprej — v vse daljave se mu je zdela pot tako lahka, kakor človeku, ki se mu sanja, da plava svobodno nad žitnim poljem.

Ko je legel ter napol zadremal, je ugledal tik pred seboj njene rjave oči, ki so se tiho smehljale; tudi sam se je nasmehnil.

»Mislil sem, popotnik, da si mi zvezda nedosežna, ki roma visoko na nebu z menoj; mislil sem, starec, da si mi mladost izgubljena, ki jo nosim, spomin daljnodaljni, v tem trudnem srcu s seboj. Glej, zvezda se je približala, svetla mi je padla na dlan; pozdravljena, ti zvesta mladost, ki si bila pri meni še tedaj, ko sem te malodušen objokaval!«

Videl je njene temne lase, njen beli, ozki obraz, njene tenke roke, slišal je njen topli glas. In zaspal je smehljaje, srce polno sladkosti, kakor otrok na večer pred praznikom.

Vzdramil se je opolnoči, natanko opolnoči. Planil je iz postelje, trepetal je po vsem telesu, zobje so mu šklepetali. V izbi je bila tema, nobena zvezda ni več svetila, vse jih je bila popila polnoč.

»Kje sem, kam sem bil zašel, moj Bog!«

Tipal je z rokama, zadel se je ob stol, ob mizo, naposled je našel svečo in jo je prižgal. Ozrl se je po izbi z očmi, še vse belimi od groze.

»Sanje so bile!«

Sedel je na posteljo. Še je slišal glas, ki ga je bil poklical, vzdramil. Čisto razločen je bil, kakor iz sosednje izbe, v katero so bile duri samo priprte. Ni bilo v glasu ne očitjanja, ne prošnje; bolečina je bila, ki govori sama s seboj, kliče sama sebi; neutolažljiva; krvavi, izkrevaveti ne more.

»Ivan!«

Čisto od blizu; skoraj je glas še trepetal v izbi, skoraj se je še poznal na zidu — kakor se pozna obraz človeka, ki je bil v izbi, in vonj rože, ki je ležala na mizi.

»Sanje so bile!«

V svojem srcu pa je vedel, da niso bile sanje. V svojem srcu je vedel, da se je vzdramila opolnoči, natanko opolnoči in da je vzkriknila, zaklicala v pusto noč. Zdaj sedi na postelji, komolce uprte ob kolena, glavo v dlaneh. Takó jo je videl. Vmes pa je bilo devet gorâ in devet vodâ, sedem let je bilo vmes. Kdo je položil most čez te gore in vode, kdo iz davnine v to polnoč?

Stopil je k oknu. Veter je stresal črne kostanje, veja je bila ob vejo.

»Le sanje so bile!«

Kje je preteklost? V grobu, sto klafter globokem, pod gomilo - goro. Dolžnik je prečrtal račun, upnik je potrkal na duri. Zazibala, razmeknila se je gomila - gora. Kam, kod? Ni je poti.

Da bi se nasmehnil in da bi smehljaje zaspal, je klical tiste rjave oči, ki so se mu smehljale ob svetlem večeru, pod veselimi zvezdami. Klical je, ni jih bilo. Vzel je knjigo, ki je ležala na mizici ob postelji, odprl jo je in takoj zaprl.

»Vsi lažejo... pletejo gladke besede, da bi zamolčali tisto strahoto, ki jo nosi vsakdo s seboj in je ne razodene nikomur! Človek je grešil, ali tistega greha ni v nobenem katekizmu. Šel je po svoji poti z lahkim korakom in vedrim licem pa je mimogredé ranil dušo; brez sovraštva, brez zle misli, morda celo s prijaznim nasmehom. Šel je dalje, prepeval je in življenje mu je odpevalo. Nenadoma, že daleč na cesti, je tenko potrkalo na srce: cink, cink... s srebrnim kladevcem. Ustavil je korak, pomislil je, spomin je švignil mimo njegovih oči. Potrkalo je vdrugič, srce je vztrepetalo. Zmerom močnejše, zmerom glasnejše, brez nehanja: cink, cink, cink... Ničesar ni drugega slišal več, ničesar čutil več, ne mislil. Srebrno kladevce je bilo železno kladivo, srce se je zvijalo, je umiralo, umreti ni moglo. Ena sama noč je posoda tolikega trpljenja, da ga ne izkriči in ne izjoče nobena beseda. Noč za nočjo: cink, cink,

cink... Sladkosti so tiste strahote, ki jih vidi oko ob belem dnevu, ki jih roka lahko otiplje, ki jih sodi in kaznuje hladni razum po hladni postavi. Ali kadar opolnoči, natanko opolnoči...«

Pogladil se je z obema rokama preko potnega čela.

»Kaj sem jaz edini, ki sem zbodel s tenko buciko v tujo dušo, da je krvavela?... Sedem let je, kesanja dovolj, časa dovolj za odvezo!«

Upihnil je svečo, zaspal je vroč in nemiren. Komaj je zaspal, ga je poklicalo z mehkim glasom, prav od blizu, prav ob vzglavju.

»Ali že spiš? Jaz ne morem spati nocoj!«

Trenil je z enim očesom, da bi jo videl; samo naskrivaj, izza trepalnice. In je mislil trudoma:

»Saj vem, da se mi sanja. Ali vendar je vse mogoče, da res ne more spati, da je resnično prišla, sam Bog vedi kako, in da govori z menoj...«

»Ali nič ne veš, kakšen večer je nocoj? Jutri bo moj god. Sedem let je teča, ko si ob tem večeru tiho odprl duri v mojo izbo. Imel si v roki lep šopek, same vijolice, šmarnice in rdeče rože, in si ga postavil na mizo. Nato si šel po prstih do postelje, sklonil si se in si me poljubil rahlo, prav rahlo, zato da bi se ne vzdramila. Jaz pa sem te gledala ves čas naskrivaj, izza trepalnic, in se nisem genila... Nocoj sem te čakala ves večer, prejkola sem ves dolgi večer, vse do grenke polnoči...«

Siloma se je vzdignil v postelji in je strmel v noč.

»O Bog, daj jutra!«...

Ko je pogledal zjutraj skozi okno, je bilo nebo vedro in veselo, na kostanjih se je svetila rosa, potrkavala je narahlo od lista do lista. Zatisnil je oči in je dihal s polnimi požirki čisti, rezki zrak.

O mladost, o življenje!

Da bi ne bilo noči, te grenke polnoči, ko prihajajo v gosti uboge blodne duše, ob cesti ranjene!

